REGERINGSKANSLIET

Promemoria

2016-02-12

Utbildningsdepartementet

Lärarlönelyftet

Nyckeln för att vända utvecklingen i den svenska skolan är skickliga och engagerade lärare. Regeringen kommer därför att investera 3 miljarder på årsbasis i ett lärarlönelyft. Syftet är att öka läraryrkets attraktionskraft och därigenom resultaten i skolan.

Lärarlönelyftet ska premiera lärares skicklighet och utveckling i yrket och kan ge runt 60 000 lärare en lönehöjning. Besluten om höjd lön fattas lokalt. Det genomsnittliga lönepåslaget utifrån modellen kommer vara ett intervall på mellan 2500 och 3500 kronor i månaden för dessa lärare som fördelas lokalt.

Allvarligt läge i den svenska skolan

Den svenska skolan befinner sig i ett mycket allvarligt läge. Kunskapsresultaten har sjunkit under lång tid, ojämlikheten har ökat och lärarbristen är stor då alltför få vill utbilda sig till lärare.

1. Sjunkande kunskapsresultat

Sverige har haft sjunkande kunskapsresultat under flera år, något som rapporteras i bland annat PISA, TIMSS och PIRLS. Svenska elever har försämrade resultat i samtliga tre kunskapsområden 2009-2012 i PISA och ligger under OECD-genomsnittet i alla kunskapsområden. Sverige uppvisar sämst resultatutveckling av alla OECD-länder.

PISA-resultat, poäng, år 2000-2012

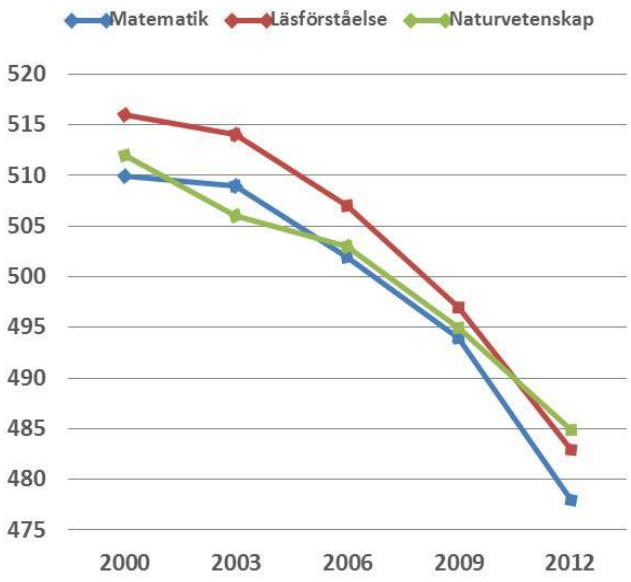

Källa: Skolverket/OECD

Andelen elever som är behöriga till gymnasieskolan har också sjunkit. 12 700 grundskoleelever (13,1 %) lämnade 2014 grundskolan utan behörighet till gymnasieskolan.

2. Ökad ojämlikhet i skolan

Under de senaste åren har ojämlikheten i den svenska grundskolan ökat. Ett exempel på detta är Statens skolverks statistik över andelen elever som lämnar grundskolan med behörighet till gymnasieskolan. Regeringens svar på de ökade klyftorna i den svenska skolan är investeringar för en jämlik skola.

3. Stor lärarbrist

Lärarbristen är stor i Sverige. Även om intresset för lärar- och förskollärarutbildningarna har ökat något, är söktrycket fortsatt relativt lågt, endast 1,4 behöriga förstahandssökande per antagen höstterminen 2015. Som jämförelse kan nämnas att söktrycket till sjuksköterskeutbildningen var 2,6, medan det genomsnittliga söktrycket för samtliga yrkesprogram var 2,0.

Samtidigt är det bara fem procent av Sveriges lärare som anser att läraryrket har hög status. Bara varannan skulle välja att bli lärare igen[1] och sex av tio lärare överväger även att lämna yrket[2].

En studie från OECD över lärarnas köpkraft i olika länder visar att de svenska lärarna köpkraft ligger under genomsnittet.

Lärarlöner i USD, justerade för relativ köpkraft

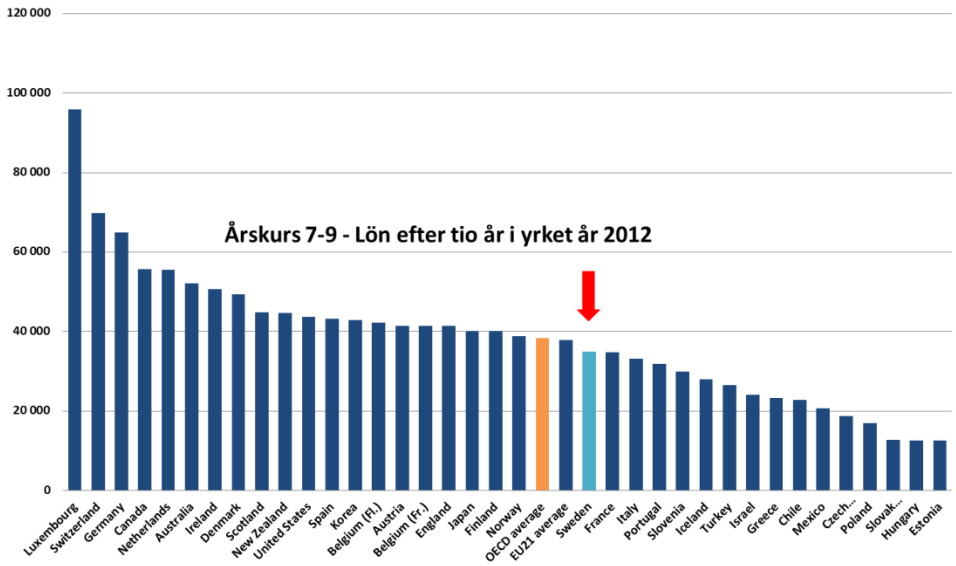

Källa: OECD, Education at a Glance 2014.

[1] TALIS 2013
[2] Lärarförbundet 2013

Regeringen är fast besluten att vända utvecklingen i skolan. Redan i dag investerar regeringen i:

- Mer tid mellan lärare och elev, fler anställda samt tidiga insatser och fler speciallärare så att eleverna får stöd i ett tidigt skede.
- En jämlik skola, med mer resurser till skolor med de största utmaningarna kan likvärdigheten i skolväsendet öka.
- Ett mer attraktivt läraryrke genom ökade resurser till lärarnas kompetensutveckling, minskad administration samt höjd kvalititet i lärarutbildningen.

Lärarlönelyftet

Skickliga och engagerade lärare är en nyckel för att vända utvecklingen i den svenska skolan. Regeringen ser därför investeringar i höjda lärarlöner som en nödvändig åtgärd för att öka läraryrkets attraktivitet.

Genom lärarlönelyftet kommer regeringen därför att investera 3 miljarder kronor på årsbasis i höjda lärarlöner. Syftet är att öka läraryrkets attraktionskraft och därigenom resultaten i skolan. På detta sätt blir investeringen en viktig del i den tredje delen - satsningar på kompetens och matchning - i Sveriges nya jobbagenda med syfte att nå Europas lägsta arbetslöshet 2020.

Modellen för satsningen har tagits fram i dialog med de centrala arbetsgivarorganisationerna inom skolan och lärarnas fackliga organisationer: Sveriges Kommuner och Landsting, Friskolornas riksförbund, Almega, Lärarnas Riksförbund och Lärarförbundet.

Lärarlönelyftet bygger på att huvudmännen fattar beslut om lönehöjningar lokalt. Arbetsgivarna/huvudmännen bestämmer hur många lärare som uppfyller kriterierna, och hur mycket de ska få i höjd lön. Den sammanlagda löneökningen hos varje huvudman ska överstiga den lön som annars skulle ha utgått enligt den ordinarie lönerevisionen med i genomsnitt minst 2 500 kronor och högst 3 500 kronor per månad och person.

Enligt statistik från SCB/Medlingsinstitutet är genomsnittslönen för lärare idag:

- Lärare i förskolan (samt fritidspedagoger) (2014): 26 900 kr/mån (26 100 kr/mån)
- Lärare i grundskolan (2014): 29 300 kr/mån
- Lärare i gymnasieskolan (2014): 32 100 kr/mån

Målgrupp för lärarlönelyftet

Personer från följande personalkategorier kan ta del av satsningen, om de i övrigt uppfyller kriterierna:

- lärare, med vilken avses en person som arbetar i i förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola eller fritidshem, om denne är legitimerad som lärare,
- förskollärare, med vilken avses en person som arbetar i förskola och förskoleklass om denne är legitimerad som förskollärare, eller
- fritidspedagog eller motsvarande, med utbildning som är avsedd för arbete som fritidspedagog eller motsvarande, som inte uppfyller kraven på legitimation, och som arbetar i fritidshem.

Därutöver jämställs vissa anställda med legitimerade lärare, t.ex. icke legitimerade yrkeslärare och modersmålslärare i de skolformer som är aktuella och som enligt skollagen jämställs med legitimerade lärare.

Satsningen gäller inte vid nyanställning av personalkategorierna ovan.

Lärarlönelyftets kriterier

Lärarlönelyftet ska fördelas så att det premierar skicklighet och utveckling i yrket. Det ska bidra till en långsiktig löneförhöjning till de lärare som kommer i fråga, utöver den ordinarie lönerevisionen.

Lärarlönelyftet är en satsning på höjda lärarlöner, inte på fler karriärtjänster. Detta är i linje med vad parterna efterfrågat. Med lärarlönelyftet kommer fler lärare att kunna få höjd lön jämfört med genom karriärtjänsterna. Regeringen kommer se till att noggrann utvärdering sker av hur modellen implementeras, fungerar och hanteras av parterna.

Kriterier att uppfylla för att komma i fråga för lärarlönelyftet

- Läraren ska arbeta med undervisning eller med uppgifter som hör till undervisningen eller andra uppgifter av pedagogisk natur
- Läraren ska vara särskilt kvalificerad för verksamheten och den undervisning som bedrivs
- Läraren ska ha visat intresse för och god förmåga att utveckla undervisningen på egen hand och tillsammans med kollegor

Dessutom ska ett eller flera av följande kriterier uppfyllas:

- Ta särskilt ansvar för att utveckla undervisningen genom kollegialt lärande i former som vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet
- Med stöd av formell utbildning på avancerad nivå utöver lärarexamen förbättra undervisningens innehåll, metoder och arbetssätt

- Ta särskilt ansvar för att stödja lärarstudenter och kollegor som är nya i yrket eller genom att ta särskilt ansvar för att utveckla ämnen eller ämnesövergripande områden
- Ta särskilt ansvar för särskilt komplicerade undervisningssituationer

Fördelning av medlen

Minst 2,7 miljarder kronor (90 procent) av pengarna avsätts till lärare och förskollärare i förskoleklass, grundskola, gymnasieskola och motsvarande skolformer. Maximalt 300 miljoner kronor (10 procent) får rekvireras till förskollärare i förskolan och fritidspedagoger i fritidshemmet. Huvudmännen får använda även detta utrymme för lärare och förskollärare i förskoleklass, grundskola, gymnasiekola och motsvarande skolformer om de så önskar.

Huvudmännen kommer att kunna rekvirera medel från Skolverket för de lärare som fått höjd lön enligt de villkor som finns för satsningen. För varje huvudman fastställer Skolverket en bidragsram.

Kommande steg

- Statsbidragsförordningen träder i kraft den 22 mars.
- Skolverket och skolhuvudmännen behöver nu förbereda satsningen.
- Skolverket fastställer bidragsramar och meddelar föreskrifter. Skolhuvudmännen kan då rekvirera medel från Skolverket för första gången höstterminen 2016.